

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของทารก มารดาวัยรุ่นยังมีวุฒิภาวะน้อยที่อาจมีผลกระทบต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับทารก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาวัยรุ่นและทารกขณะให้อาหารทารก โดยใช้แนวคิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารกตามรูปแบบของบาร์นาร์ดร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มารดาอายุ 15-19 ปี และทารกอายุ 1-6 เดือน ที่มารับบริการสุขภาพที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลสกลนคร และสถานีนอนามัย 14 แห่ง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จำนวน 60 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างโดยผู้วิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปและแบบสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาวัยรุ่นและทารกขณะให้อาหารทารก ข้อมูลวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาวัยรุ่นขณะให้อาหารทารกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} \pm SD = 15.4 \pm 4.1$) โดยมีพฤติกรรมของมารดาและทารกขณะให้อาหาร 3 ระยะ ดังนี้

ระยะเริ่มต้นของการให้อาหาร ทารกส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.7 แสดงสื่อสัญญาณหิวที่ชัดเจน และ ร้อยละ 95.0 แสดงความสนใจและพร้อมที่จะรับประทานอาหาร มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.0 ไวและตอบสนองสื่อสัญญาณหิวของทารกอย่างเหมาะสม ร้อยละ 93.3 เริ่มให้อาหารขณะทารกอยู่ในภาวะตื่น แต่มารดาวัยรุ่นส่วนน้อยอึดหรือจัดทำทารกอย่างเหมาะสม คือ เพียง ร้อยละ 36.0 อึดหรือจัดทำทารกอย่างปลอดภัยและทารกสามารถเคลื่อนไหวแขนได้ และ ร้อยละ 33.0 ของทารกอยู่ในท่าที่สามารถประสานสายตากับมารดาและมีระยะห่างระหว่างใบหน้าของมารดาและทารกเหมาะสม

ระยะกลางของการให้อาหาร ทารกส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.7 รับประทานอาหารต่อเนื่อง และแสดงความหิวลดลง จากนั้นร้อยละ 90.0 แสดงสื่อสัญญาณสุขสบาย และร้อยละ 73.0 ใช้มือสัมผัสและสำรวจสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตนเอง แต่ส่วนน้อย คือ ร้อยละ 36.0 รับประทานอาหารอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในภาวะตื่นตลอดเวลาที่มารดาให้อาหาร ทั้งนี้มารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.0 สัมผัสร่างกายของทารกอย่างอ่อนโยน ร้อยละ 56.7 เล่นหรือหยอกล้อทารก ร้อยละ 55.0 แสดงสีหน้ายิ้มแย้มกับทารก ประมาณครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 51.0 ปรับน้ำเสียงสูงต่ำกับทารก ร้อยละ 51.0 แสดงความสนใจทารกมากกว่าบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ และ ร้อยละ 50.0 ส่งเสริมการสัมผัสและสำรวจของทารก แต่ส่วนน้อย คือ เพียง ร้อยละ 41.0 พูดถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของทารก ร้อยละ 30.0 ไวและตอบสนองสื่อสัญญาณสุขสบายของทารกอย่างเหมาะสม ร้อยละ 26.7 ส่งเสริมให้ทารกรับประทานอาหารอย่างต่อเนื่อง และ ร้อยละ 18.0 พูดเกี่ยวกับอาหารที่ให้ทารก ซึ่งทารกส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.7 ตอบสนองต่อการสัมผัส การพูดคุยหรือการหยอกล้อของมารดาทุกครั้ง และเมื่อทารกส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.0 แสดงสื่อสัญญาณไม่สุขสบายหรือต้องการพักที่ชัดเจนหลังจากได้รับประทานอาหารแล้วระยะหนึ่ง มารดาวัยรุ่นร้อยละ 43.0 ไวและตอบสนองสื่อสัญญาณไม่สุขสบายหรือต้องการพักของทารกอย่างเหมาะสม และทารก ร้อยละ 40.0 ผ่อนคลายจากความไม่สุขสบายเริ่มสนใจรับประทานอาหารอีกครั้ง

ระยะสิ้นสุดของการให้อาหารทารกส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.0 แสดงสื่อสัญญาณอิ่มที่ชัดเจน และมารดาวัยรุ่นส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.0 ตอบสนองสื่อสัญญาณอิ่มของทารกอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าขณะให้อาหารทารกมารดาวัยรุ่นยังแสดงพฤติกรรมบางประการที่ไม่เหมาะสมซึ่งอาจมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมได้ตอบที่ไม่สอดคล้องซึ่งมารดาวัยรุ่นต้องปรับพฤติกรรมในเรื่องการพูดคุยกับทารก การแสดงความสนใจต่อทารก การส่งเสริมให้ทารกสัมผัสและสำรวจ การไวและตอบสนองสื่อสัญญาณสุขสบายและไม่สุขสบายของทารก รวมทั้งการส่งเสริมให้ทารกรับประทานอาหารอย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น ดังนั้นพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ควรตระหนักถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาวัยรุ่นและทารกขณะให้อาหารทารก มีการประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารก และให้คำแนะนำเพื่อป้องกันปัญหาพัฒนาการล่าช้าของทารก

Abstract

TE141694

Interaction between mothers and infants is a crucial factor that affects the growth and development of infants. Adolescent mothers have not matured enough for mothering which may influence the interaction between mothers and infants. The purpose of this study was to describe characteristics of interaction between adolescent mothers and infants during infant feeding. Concepts of interaction between mother and infant based on Barnard's model and review literature were used as a framework for this study. Subjects were mothers aged 15-19 years and infants aged 1-6 months, who enrolled at the Well Baby Clinic of Sakon Nakhon Hospital and 14 health care centers in Mueang Sakon Nakhon district in Sakon Nakhon province. Sixty pairs of mothers and infants were chosen by purposive sampling. The demographic data form and the observation form for interaction between adolescent mothers and infants during feeding developed by the researcher were used for data collection. Data were analyzed for frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the study found that the characteristic of interaction between adolescent mothers and infants during feeding was moderate ($X \pm SD = 15.4 \pm 4.1$) and behaviors of the adolescent mothers and infants during feeding in three stages were as follows.

During the initial stage of feeding, most infants showed clear hunger cues (76.7 %), 95.0 percent paid attention and were ready for feeding. Most adolescent mothers were sensitive and responsive to infant hunger cues (90.0 %) and 93.3 percent started feeding when the infants were in the alert state. However only 36.0 percent held or positioned infant appropriately, with the infants in safe positions and their arms moving freely and 33.0 percent of the infants were positioned so that they could maintain eye contact with the mothers and there was an appropriate distance between the maternal and infants' faces.

During the middle stage of feeding, most infants ate continuously and showed a decrease in hunger (96.7 %), 90.0 percent displayed comfort cues, 73.0 percent used hands to touch and explore things nearby, but only 36.0 percent displayed attention to feeding and were in the alert stage throughout the feeding. Most adolescent mothers touched the infants gently (65.0 %). About 56.7 percent of the adolescent mothers played with the infants, 55.0 percent smiled at the infants, 51.0 percent changed the pitch of their voice and 51.0 percent paid attention to infant feeding more than to other persons or the environment. Half of the adolescent mothers promoted the infant's touch and exploration, only 41.0 percent talked about the characteristics or behavior of the infants, 30.0 percent were sensitive and responsive to the infant's comfort cues, 26.7 percent facilitated the infant's continuous eating and 18.0 percent talked about the food. About 61.7 % of the infants responded to touch, talk, and play of the adolescent mothers. Most infants displayed clear discomfort cues (90.0 %). Only 43.0 percent of the adolescent mothers showed appropriate sensitivity and responded to infant discomfort cues and 40.0 percent of the infants whose tension was decreased resumed the feeding.

In the last stage of feeding, most infants displayed clear satiation cues (71.0 %) and most adolescent mothers displayed appropriate sensitivity and responsiveness to the infant satiation cues (68.0 %).

The results of this study, hence, demonstrate that some of the adolescent mothers' behavior during infant feeding were not appropriate which may affect contingency. Adolescent mothers should improve their behaviors in the areas of talking to the infants, paying attention to the infants, promoting infant touch and exploration, being sensitive and responsive to the infant's comfort and discomfort cues and promoting the infant's continuous eating. This study suggests that pediatric nurses should be aware of the importance of the interaction between adolescent mothers and infants during infant feeding, assess the interaction between mother and infant and provide advice in order to prevent developmental delay in the infant.